

Kam zmizeli čeští Němci?

Vzdělávací cíl: Žáci na základě analýzy dobových dokumentů dokážou porovnat proměny obrazu Němce v české společnosti a popíší osudy českých Němců po roce 1945.

Klíčová slova: Němci; vysídlení; německá menšina; historická změna; příčiny a důsledky; interpretace dobového tisku, textová analýza

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ČTENÍ PROJEVU PREZIDENTA BENEŠE (5 min.)

Žáci si prohlíží stránku novin pomocí lupy. Čtou projev prezidenta Beneše.

2 ANALÝZA PROJEVU (5 min.)

Žáci se na základě četby textu zamýšlejí nad otázkou: **?** K jakému jednání mohla vést prezidentova výzva „odgermanisovat“ republiku?

Žáci mohou navrhnout, že výzva vedla k nepokojům, lynčům německy mluvících obyvatel, lidovým soudům a následně k rozhodnutí tuto skupinu vysídlit.

V diskusi můžete položit otázku, jak by ono „odgermanisování“ mohlo vypadat, jaké činnosti tato akce potenciálně zahrnuje.

3 MLUVNICKÝ ROZBOR (5 min.)

Žáci označují v textu tři činnosti, k nimž autor vyzývá Čechy. Dále označují tři činnosti, které se týkají Němců.

Žáci si uvědomí, že v reakci na činy Němců (dělali, zamýšleli s námi učinit, germanisovat) prezident Beneš vyzývá Čechy k tomu, aby zásadně odgermanisovali republiku (změnili místopisná označení) a českou kulturu.

4 INTERPRETAČNÍ ROZBOR TEXTŮ (7 min.)

Na analýzu textu navazují tři návodné otázky, které mají žákům pomoci zoriento-
vat se v kontextu, v němž byl projev pronesen, a připravují je na následující
interpretaci textu.

? Kdo mluví? **?** Ke komu mluví? **?** O kom mluví?

Odpovědi na otázky mohou být jednoduché: mluví prezident Beneš, k českým obyvatelům/k českému národu, o českých Němcích.

Benešův projev hlásá nutnost odstranit ze země vše německé, a připravuje tak půdu k poválečnému divokému odsunu a následnému vysídlení německy mluvících obyvatel z Československa.

Navazuje náročnější otázka: **?** Jaký je váš postoj k textu?

Odpověď žáků může být rovněž stručná: nelíbí se mi, protože vyznívá hrozně atp.

5 INTERPRETACE OBRÁZKŮ (2 min.)

Žáci si prohlížíjí pomocí lupy čtyři dobové dokumenty.

6 ZÁPIS POZNÁMEK (5 min.)

Žáci si zapisují poznámky k dobovým materiálům.

Dokumenty nastiňují poválečný vývoj vztahu k Němcům. Nejdříve v obchodech platila omezená otevírací doba a Němci byli v každodenním životě diskriminováni. Následně okresní správa v pohraničních oblastech přichází na to, že Němci jsou důležitou součástí tamní krajiny, již znají a umí v ní hospodařit. Jejich asimilace by tedy byla žádoucí. Třetí dokument zmiňuje ústrky vůči Němcům ve smíšených manželstvích. Poslední dokument odkazuje na plánované a státem podporované osidlování pohraničních oblastí Čechy.

7 ANALÝZA TEXTU ZÁKONA (5 min.)

Žáci nejprve analyzují text zákona o udělení občanství Němcům v ČSR z roku 1953. Dále diskutují, jak se změnil postoj k Němcům osm let po válce.

Němcům, kteří nebyli vysídleni, má být přiznáno občanství, jež na základě Benešových dekretů ztratili. Změna se zdůvodňuje zapojením Němců do budování republiky. Většina zůstavších Němců byla nucena pracovat v průmyslu, využívalo se jejich specifického know-how (tradičně octárenství, chemický a strojírenský průmysl). Bylo potřeba tuto skupinu s konečnou platností začlenit a asimilovat.

Využijte poznámky žáků z předchozího slidu s dokumenty. Mohou jim pomoci doplnit chybějící informace, motivaci státní správy a kontext situace v československém pohraničí.

8 ZÁVĚREČNÁ INTERPRETACE VŠECH PRAMENŮ (10 min.)

Žáci odpovídají na otázky: ? Kam zmizeli čeští Němci? ? Jak to, že není existence německé menšiny nijak viditelná?

Odpovědi mohou být jednoduché: Němci se asimilovali, přestali mluvit německy a začlenili se do české společnosti, postupně vymřeli.

? Co k tomu vedlo? Německá národnost byla po válce ve společnosti vnímána jako stigma. Proto se ve většině německých rodin jejich kultura a jazyk záměrně potlačovaly. Velká část zbývajících českých Němců navíc v roce 1968 opustila ČSR a odstěhovala se za příbuznými na západ. Německá menšina se tak v průběhu let rozpouští v české společnosti a mizí. Z poválečných 200 000 Němců se v současné době v ČR k německé národnosti hlásí 18 658 lidí. Německé spolky fungují v Chomutově, Liberci, Brně a Praze.